

Schengenski informacijski sustav II - Vodič za ostvarivanje prava pristupa

Sažetak

Osobe čiji se osobni podaci prikupljaju, čuvaju ili na drugi način obrađuju unutar druge generacije schengenskog informacijskog sustava (u nastavku 'SIS II') imaju pravo pristupa, ispravka netočnih podataka i brisanja bespravno spremljenih podataka¹. Ovaj vodič opisuje načine ostvarivanja spomenutih prava.

I. Uvod u drugu generaciju schengenskog informacijskog sustava (SIS II)

SIS II velik je sustav informacijske tehnologije, uspostavljen kao kompenzacijska mjera za ukidanje unutarnjih graničnih kontrola koji ima za cilj osigurati visoku razinu sigurnosti unutar područja slobode, sigurnosti i pravde Europske unije, uključujući održavanje javne sigurnosti i javne politike i očuvanje sigurnosti na teritorijima država članica. SIS II je proveden u svim državama članicama EU-a, s izuzetkom Cipra, Hrvatske i Irske², te u četiri pridružene države: Islandu, Norveškoj, Švicarskoj i Lihtenštajnu.

SIS II je informacijski sustav koji omogućava nacionalnim tijelima za provedbu zakona, te pravosudnim i upravnim tijelima obavljanje određenih zadaća zajedničkim korištenjem odgovarajućih podataka. Europske agencije EUROPOL i EUROJUST također imaju ograničene pogodnosti pristupa ovom sustavu.

Kategorije obrađenih informacija

SIS II centralizira dvije široke kategorije informacija koje dobivaju oblik upozorenja o, prije svega *osobama* - koje se traži bilo zbog uhićenja, nestanka, čija se pomoć traži u sudskom postupku, zbog diskretne ili posebne kontrole, ili državljana zemalja izvan EU-a koji podliježu uskrati ulaska ili boravka u schengenskom prostoru i potom *stvarima* - kao što su vozila, putne isprave, kreditne kartice, za pljenidbu ili korištenje u obliku dokaza u kaznenim postupcima, odnosno za diskretne ili posebne kontrole.

Pravna osnova

Ovisno o vrsti upozorenja, SIS II je uređen bilo Uredbom (EZ) 1987/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o uspostavi, djelovanju i korištenju druge generacije Schengenskog informacijskog sustava u odnosu na postupke upozorenja obuhvaćenih glavom IV. Ugovora o osnivanju Europske zajednice - prijašnji prvi stup (u nastavku "Uredba SIS II") ili Odlukom Vijeća 2007/533/JHA od 12. lipnja 2007. o osnivanju, radu i korištenju druge generacije Schengenskog informacijskog sustava u dijelu koji se tiče postupaka koji obuhvaćenih glavom VI. Ugovora o Europskoj uniji - prijašnji treći stup (u nastavku "Odluka SIS II").

Kategorije obrađenih osobnih podataka

Kada se upozorenje tiče osobe, informacija mora uvijek sadržavati ime, prezime i sve nadimke, spol, upućivanje na odluku koja uzrokuje upozorenje i aktivnost koju treba

¹ Ova su prava zajamčena prema članku 41. Uredbe (EZ) br. 1987/2006 od 20. prosinca 2006. o uspostavi, djelovanju i korištenju druge generacije Schengenskog informacijskog sustava (SIS II) i članku 58. Odluke Vijeća 2007/533/JHA od 12. lipnja 2007. o osnivanju, radu i korištenju druge generacije Schengenskog informacijskog sustava (SIS II).

² Podaci iz srpnja 2015. Iako koriste SIS, Bugarska i Rumunjska još uvijek imaju unutarnje granice. Velika Britanija ima pristup SIS-u, osim upozorenjima za potrebe neprijama na schengenski teritorij.

poduzeti. Ukoliko je raspoloživo, upozorenje može također sadržavati informacije kao što su bilo kakva posebna, objektivna, fizička obilježja koja nisu podložna promjenama, vrijeme i datum rođenja, fotografije, otisci prstiju, nacionalnost(i), je li dotična osoba naoružana, agresivna ili je pobjegla, razlog upozorenja, tijelo koje izdaje upozorenje, poveznice na druga upozorenja izdana u sustavu SIS II u skladu s člankom 37. Uredbe SIS II ili člankom 52. Odluke SIS II.

Struktura sustava

SIS II se sastoji od (1) središnjeg sustava ("Središnji SIS II"), (2) nacionalnog sustava ("N.SIS II") u svakoj državi članici koji treba komunicirati sa središnjim SIS II sustavom i (3) komunikacijske infrastrukture između središnjeg sustava i nacionalnih sustava koji pružaju šifriranu virtualnu mrežu namijenjenu za SIS II podatke i razmjenu podataka između tijela odgovornih za razmjenu svih dodatnih informacija (SIRENE Bureaux)³.

II. Prava zajamčena osobama čiji podaci se obrađuju u sustavu SIS II

U skladu s načelima zaštite podataka, svim osobama čiji podaci se obrađuju u sustavu SIS II Uredbom SIS II i Odlukom SIS II⁴ jamče se posebna prava, što je analizirano u nastavku. Tko god ostvaruje bilo koje od ovih prava se može obratiti nadležnim tijelima države po vlastitom izboru koja koristi SIS II. Ova opcija je moguća stoga što su sve nacionalne podatkovne baze (N.SIS II) istovjetne podatkovnoj bazi središnjeg sustava⁵. Stoga se takva prava mogu ostvarivati u bilo kojoj zemlji koja koristi SIS II, bez obzira koja je država članica izdala upozorenje.

Kada osoba ostvari svoje pravo pristupa, ispravka netočnih podataka i brisanja bespravno spremljenih podataka, nadležna tijela moraju odgovoriti unutar strogog roka. Osobu je potrebno obavijestiti čim je moguće prije, a u svakom slučaju najkasnije 60 dana od datuma kada zatraži pristup, odnosno ranije ukoliko to propisuje nacionalno pravo⁶. Osobu će se nadalje obavijestiti o naknadnim aktivnostima u vezi ostvarivanja njegovih prava na ispravak i brisanje što je prije moguće, a u svakom slučaju najkasnije tri mjeseca od datuma kada zatraži ispravak ili brisanje, odnosno ranije ukoliko to predviđa nacionalno pravo⁷.

Pravo na pristup

Pravo na pristup mogućnost je na raspolaganju svakome tko zatraži informacije koje se na njega odnose, pohranjene u podatkovnoj datoteci na koju upućuje nacionalno pravo. To predstavlja temeljno načelo zaštite podataka koje omogućuje onima na koje se podaci odnose provedbu kontrole nad osobnim podacima koje čuvaju treće strane. To je pravo je izričito navedeno u članku 41. Uredbe SIS II i u članku 58. Odluke SIS II.

³ SIS II podaci se upisuju, ažuriraju, brišu i pretražuju putem raznih nacionalnih sustava. Središnji sustav koji obavlja tehnički nadzor i administrativne funkcije se nalazi u Strasbourgu (Francuska), koji pruža usluge za upis i obradu SIS II podataka. Pričuvni središnji sustav koji je u stanju osigurati sve funkcionalnosti glavnog središnjeg sustava u slučaju kvara takvog sustava se nalazi u blizini Salzburga (Austrija). Svaka država članica je odgovorna za uspostavu, djelovanje i održavanje vlastitog nacionalnog sustava i za njegovo povezivanje sa središnjim sustavom. Ona imenuje tijelo, nacionalni SIS II ured (N.SIS II ured) koji ima središnju odgovornost za svoj nacionalni SIS II projekt. To tijelo je odgovorno za nesmetan rad i sigurnost svojeg nacionalnog sustava.

⁴ Vidjeti posebno članak 41. Uredbe SIS II i članak 58. Odluke SIS II.

⁵ Vidjeti članak 4. stavak 1. točku (b) Uredbe i Odluke SIS II.

⁶ Vidjeti članak 41. stavak 6. Uredbe SIS II i članak 58. stavak 6. Odluke SIS II.

⁷ Vidjeti članak 41. stavak 7. Uredbe SIS II i članak 58. stavak 7. Odluke SIS II.

Pravo pristupa ostvaruje se u skladu sa zakonima države članice u kojoj se podnosi zahtjev. Postupci se razlikuju od zemlje do zemlje, kao i pravila za priopćavanje podataka podnositelju zahtjeva. Kada država članica primi zahtjev za pristup upozorenju koje nije sama izdala, takva država mora zemlji izdavatelju pružiti mogućnost obrazloženja svog stava u odnosu na mogućnost otkrivanja podataka tražitelju podataka⁸. Informacija se neće priopćiti onome na koga se podaci odnose ukoliko je to neophodno za obavljanje pravnog posla u vezi s upozorenjem ili zbog zaštite prava i sloboda drugih ljudi.

Trenutno postoje dvije vrste sustava koje uređuju pravo pristupa podacima koje obrađuju tijela koja provode zakon koji se primjenjuju i na SIS podatke. U nekim državama članicama pravo pristupa je izravno, dok je u drugima neizravno.

U slučaju **izravnog pristupa**, dotična osoba izravno upućuje zahtjev tijelima koja obrađuju podatke, (policija, *žandarmerija*, carina, itd.). Ukoliko to nacionalno pravo omogućava, podnositelju zahtjeva mogu se poslati informacije koje se na njega odnose.

U slučaju **neizravnog pristupa**, osoba šalje svoj zahtjev za pristup nacionalnom tijelu za zaštitu podataka države kojoj se podnosi zahtjev. Tijelo za zaštitu podataka provodi potrebne provjere za obradu zahtjeva i odgovara podnositelju zahtjeva.

Pravo na ispravak i brisanje podataka.

Pravo pristupa upotpunjuje pravo na dobivanje ispravka osobnih podataka kada su doista neispravni ili nepotpuni, te pravo traženja njihovog brisanja kada su bespravno spremljeni (članak 41. stavak 5. Uredbe SIS II i članak 58. stavak 5. Odluke SIS II).

U skladu sa schengenskim pravnim okvirom samo država koja je izdala upozorenje u sustavu SIS II može ga izmijeniti ili brisati (vidjeti članak 34. stavak 2. Uredbe SIS II i članak 49. stavak 2. Odluke SIS II). Ukoliko se zahtjev podnese u državi članici koja nije izdala upozorenje, nadležna tijela dotičnih država članica surađuju na obradi slučaja razmjenu informacija i provedbom potrebnih provjera. Podnositelj zahtjeva mora navesti osnovu za podnošenje zahtjeva za ispravak ili brisanje podataka i skupiti sve popratne informacije.

Pravni lijekovi: pravo na žalbu tijelu za zaštitu podataka ili pokretanje sudskog postupka

Članci 43. Uredbe SIS II i 59. Odluke SIS II osiguravaju pravne lijekove raspoložive osobama čijem zahtjevu nije udovoljeno. Svaka osoba može započeti postupak pred sudovima ili tijelom nadležnim prema zakonu bilo koje države članice za pristup, ispravak, brisanje ili dobivanje informacija, odnosno za ostvarivanje naknade u vezi s upozorenjem koje se na tu osobu odnosi.

U slučaju žalbenih postupaka s prekograničnim karakterom, nacionalna tijela za zaštitu podataka trebaju međusobno surađivati kako bi zajamčila prava osobama na koje se podaci odnose.

⁸ Vidjeti članak 41. stavak 3. Uredbe SIS II i članak 58. stavak 3. Odluke SIS II.